

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum veniale peccatum conuenienter diuidatur contra mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

aliqua causa actiua naturali, quia quod est per accidens, non est ens, & vnum. Sic ergo occurfus impediens cum sit per accidens, non reductur in corpus coeleste: sicut in causam. Agit enim corpus caeleste per modum agentis naturalis.

AD XXI. dicendum, qd ille qui facit quod non vult, non habet liberam actionem: sed potest habere liberam voluntatem.

AD XXII. dicendum, qd homo peccans liberu arbitrium perdidit, quantum ad libertatem quae est a culpa & miseria: non autem quantum ad libertate quae est a coactione.

AD XXIII. dicendum, qd consuetudo facit necessitatem non simpliciter: sed in repentinis praecipue. Nam ex deliberatione quantumcunque consuetus, potest contra consuetudinem agere.

QVAESTIO VII.

De Peccato veniali.

In duodecim articulos diuisa.

- ¶ Primo enim quaeritur, vtrum veniale peccatum conuenienter diuidatur contra mortale.
- ¶ Secundo, Vtrum peccatu veniale diminat charitatem.
- ¶ Tertio, Vtrum veniale peccatum possit fieri mortale.
- ¶ Quarto, Vtrum circumstantia faciat de veniali mortale.
- ¶ Quinto, Vtrum in ratione superiori possit esse veniale peccatum.
- ¶ Sexto, Vtrum in sensualitate possit esse peccatum veniale.
- ¶ Septimo, Vtrum homo in statu innocentiae potuerit peccare venialiter.
- ¶ Octauo, Vtrum primi motus in infidelibus sint peccata venialia.
- ¶ Nono, Vtrum Angelus bonus vel malus possit peccare venialiter.
- ¶ Decimo, Vtrum peccatum veniale sine charitate puniatur poena aeterna.
- ¶ Undecimo, Vtrum aliqua peccata venialia remittantur post hanc vitam in purgatorio.
- ¶ Duodecimo, Vtrum peccata venialia remittantur hic per asperionem aquae benedictae.

Vtrum veniale peccatum diuidatur contra mortale.

ARTICVLVS I.

QVAESTIO est de veniali peccato. & primo quaeritur vtrum veniale peccatum conuenienter diuidatur contra mortale. & videtur qd non: quia vt Aug. dicit 22. contra Faustum, Peccatu est dictum, vel factum, vel concupitum contra lege aeternam: sed omne peccatum quod est contra lege aeterna est mortale. ergo oē peccatu ē mortale. Nō ergo recte diuidit peccatum in mortale & veniale.

¶ 1. Præ. Peccatum meretur poenam secundū suā rationem: poenae autem contrariatur venia, quae tollit ipsam. ergo veniale repugnat rationi peccati: sed nulla differentia diuisua generis repugnat ei. ergo peccatum non potest conuenienter diuidi per mortale & veniale.

¶ 3. Præ. Quicumq; inordinate conuertit, conuertit ad aliqd bonū commutabile: sed qui conuertitur ad bonū commutabile, auertitur ab incommutabili: quia qui accedit ad vnum terminū, recedit ab altero in quolibet motu. ergo quicumq; peccat, auertit

A a bono incommutabili: hoc autē est peccare mortaliter. ergo quicumq; peccat, peccat mortaliter. Nō ergo peccatorū aliud est mortale, & aliud veniale.

¶ 4. Præ. Omne peccatum consistit in aliquo inordinate amore creaturæ: sed quicumque amat, aut amat vt vrens, aut vt fruens. Qui autem amat creaturam vt vrens, non peccat, quia refert eam ad finem beatitudinis, quod est vti, vt beatus Aug. dicit in 1. de doct. christi. Si autem amat creaturam vt fruens ea, peccat mortaliter, quia constituit finem vitiū in creatura: ergo amās creaturam vel non peccat, vel peccat mortaliter: & sic idem quod prius.

¶ 5. Præ. Eorum q̄ ex oppositio diuiditur, vñū non transit in alterum. Nūquam enim albedo fit nigredo, neque e conuerso: sed veniale fit mortale. Dicit enim quidam Glosa super Beati quorum, Nihil est adeo veniale quin possit fieri mortale dum placet. ergo veniale non dicitur diuidi contra mortale.

¶ 6. Præ. Si nō placet non est peccatū, quia non est voluntarium: si aut placet est mortale, vt patet per gl. inducā. ergo aut nō est peccatum, aut est mortale.

¶ 7. Præ. Quod disponit ad aliquid non diuiditur contra illud, quia vnum oppositorum non disponit ad alterum: sed veniale disponit ad mortale. ergo veniale non debet diuidi contra mortale.

¶ 8. Præ. Ansel. dicit in lib. Cur Deus homo, quod debitum est quod voluntas creaturæ rationalis sit subdita voluntati diuinæ: hoc qui tollit, tollit honorem Deo debitum, & eum dehonora: sed dehonora Deum est peccare mortaliter. Quicumque autem peccat, hoc modo dehonora Deum, quia non subijcit suam voluntatem voluntati diuinæ: ergo quicumque peccat, peccat mortaliter.

¶ 9. Præ. Homo tenet ex pcepto, vt oīa q̄ facit ordinet in Deū, sicut in finem. Dī. n. 1. ad Cor. 10. Siue māducatis, siue bibitis, siue aliquid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite. Sed peccatum veniale nō est referibile in Deū, ergo quicumq; peccat venialiter, facit contra pceptum. ergo peccat mortaliter.

¶ 10. Præ. Aug. dicit in lib. 83. Quæstionū, Hoc est totum & solum malū hominis, vti fruēdis vel frui vrendis. Sed vtrumq; istorum est peccatū mortale, quia ille qui vtitur fruendis, non constituit vltimum finem in Deum, quo solo fruendum est. Ille autem qui fruitur vrendis, constituit vltimū finem in creatura, quorum utrumque facit peccatum mortale. ergo omne malum culpæ est peccatum mortale.

¶ 11. Præ. Cū poena rēdeat culpæ, vbi est eadem poena, vñ esse eadem rō culpæ: sed peccatū veniali deberat eadē poena quæ & mortali: dicit enim Aug. in quodam sermone de purgatorio, qd adulari alicui alio ri personæ est peccatum veniale. & tamen clericus pro adulatione degradatur, vt habetur. 46. dist. ergo eadem est ratio culpæ venialis & mortalis. Non ergo peccatum veniale diuiditur conuenienter contra mortale. Sed dicendum, quod peccatum veniale differt a mortali, subiecto. Nā veniale peccatum est in sensualitate, mortale autem in ratione.

¶ 12. Sed contra, sensus in actum pertinet ad rationem superiorem, secundum Aug. in lib. de Trini. Sed aliquis consensus in actum est veniale peccatum, sicut consentire in verbum ociofum. ergo assignata differentia non est conueniens.

¶ 13. Præ. Primi motus spiritualium peccatorum sunt peccata venialia, non autem sunt in sensualitate, sed magis in ratione. ergo peccatum veniale non est tantum in sensualitate.

¶ 14. Præ.

Lib. 1. cap. 4. tom. 3.

Referunt ex Aug. in decreto di. 25. cap. vnum orarium.

Loco nō citato in arg. precedentia.

Li. 1. cap. 22. parū a prim. capio.

Q. 30. parū a prim. do. 4.

Inter principium & medium illius, & est 1. 4. in die amari 10. 10. Di. 46. clericus al. primo.

Lib. 2. c. 12. tom. 3.

dum diligendi constituit quidē diuersam rōnē peccati: sed solum quantum ad actum voluntatis, quod est ex parte agentis. peccatū autē veniale, non solum consistit in actu interioris voluntatis: sed etiam in actu exteriori. Sunt enim quidam exteriores actus, qui ex genere suo sunt peccata venialia, vt dicere verbum otiosum, vel mendacium iocolum, & huiusmodi. Sunt autem quaedam, quae ex genere suo sunt peccata mortalia, vt homicidium, adulterium, blasphemia, & huiusmodi. Diuersitas autem quae est ex parte actus voluntatis, non diuersificat genera exteriorum actuum, nam aliquid quod est bonum ex genere, potest fieri ex mala voluntate, puta, si quis det eleemosinam propter inanem gloriam, similiter aliquid quod est veniale ex suo genere, potest esse mortale propter voluntatem facientis, puta, si quis dicat verbum otiosum in cōtemptum Dei: sed exteriores actus differunt genere per sua obiecta. vnde dicitur communiter quod bonum in genere est actus cadēs supra debitam materiam, & malū in genere est actus cadens supra indebitam materiam. Oportet ergo quod malum veniale ex genere dicatur ex eo, quod cadit super aliquam materiam non debitam: & similiter mortale ex genere. Ad hoc ergo inuestigandum, considerandum est, quod peccatū consistit in quadā deordinatione aīae, sicut morbus consistit in quadā deordinatione corporis vnde peccatum est quasi quodam morbus animae, & hoc est veniale peccato, quod curatio morbo. Sicut ergo sunt quidā morbi curabiles, quidā incurabiles, qui dicuntur mortales: ita sunt quaedā peccata quasi curabilia quae dīr venialia, & quaedā quantum est de se incurabilia, licet a Deo curari possint quae dīr mortalia. Dicitur autē morbus incurabilis & mortalis, per quem tollitur aliquod principium vitae. Hoc enim si tollatur, non remanet aliquid per quod reparari possit. & ideo talis morbus curari non potest: sed inducit mortem. Est autē aliquis morbus, qui non tollit aliquod principium vitae: sed aliquod eorum consequentium ad principia vitae, quia per principia vitae reparari possunt, puta, febris tertiana quae consistit in superabundantia cholerae, quam virtus naturae superare potest. Principiū autē in operationibus, est finis, sicut Philosophus in 6. Ethic. vnde principium spiritualis vitae, quae consistit in rectitudine actionis, est finis humanarū actionū, qui est charitas Dei & proximi. Finis enim praecipui charitas est, ut dicitur i. ad Thim. 1. Per charitatē. n. aīa coniungitur Deo, qui est vita animae: sicut anima est vita corporis. & ideo si charitas excludat, est peccatum mortale. Non enim remanet aliquod principium vitae, per quod iste defectus reparatur, sed reparari potest per Spiritum sanctum: quia sicut dicitur Roman. 6. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Si autē sit talis defectus rectitudinis qui charitatē non excludat, erit peccatū veniale: quia per charitatem remanentem quasi per principium vitae, omnes defectus reparari possunt. uniuersa enim delicta operis charitas, ut dicitur Proverbio 10. Quod autem aliquod peccatum excludat charitatē vel non excludat, potest contingere dupliciter, uno modo, ex parte peccantis: alio modo, ex ipso genere operis. Ex parte quidem peccantis dupliciter, uno modo, quia actus peccati ē potētiae talis, cuius non est ordinare ad finē: & ideo nec eius est auerti a fine: & ideo motus sensualitatis nō potest esse peccatum mortale: sed veniale tñ. Ordinare enim aliquid ad finem, pertinet

ad rationem tantū. Alio modo, ex eo quod potentia quae potest ordinare in finem, & auerti a fine, actū aliquem qui est de se non cōtrariatur fini, potest ordinare in contrarium finis, puta, si quis verbū otiosum dicat in cōtemptum Dei, quod cōtrariat charitati, hoc erit peccatū mortale: sed nō ex genere operis, sed ex pueria voluntate facientis. Alio modo, cōtingit quod aliquod peccatum cōtrarietur charitati, vel non cōtrarietur ex ipso genere operis, quod est ex parte obiecti vel materiae, quae est contraria charitati, vel nō contraria. Sicut enim aliquis cibus est ex se cōtrarius vitae, puta, cibus venenosus aliquis autem cibus non est cōtrarius vitae, licet impedimentū aliquid afferat ad rectam habitudinē vitae, puta, cibus grossus & non bonae digestionis, vel est si sit bonae digestionis, quia non sumitur sicut mensuram debitam: ita est in actibus humanis aliquid inueni quod de se cōtrariatur charitati Dei & proximi: illa scilicet quae tollitur subiectio, & reuerentia hominis ad Deū, vt blasphemia, idolatria, & huiusmodi, & etiam ea quae tollunt conuictum societatis humanae, sicut furtum, homicidium, & huiusmodi. Non enim possent homines cōuiuere adiuuicem, vbi passim & indifferenter ista perpetrarentur. & ista sunt peccata mortalia ex suo genere, quacumque intentione, vel voluntate fiant. Quaedam autem sunt, quae licet in ordinatione aliqua contineant: non tñ directe excludūt alterum praedictorum. Sicut quod homo dicat mendacium non in fide, neque ad nocendum proximo, sed ad delectandum vel etiam ad iuuandum: vel si quis excedat in cibo vel potu, & alia huiusmodi. vnde de ista sunt venialia peccata ex suo genere.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod duplex est diuisio, vna qua diuiditur genus vniuocum in suas species, quae ex a quo participant genus, sicut animal in bouem & equum: alia est diuisio communis analogi in ea, de quibus dicitur secundum prius & posterius: sicut ens diuiditur per substantiā & accidens, & per potētiam & actum. & in talibus ratio cōis perfectē saluatur in vno: in alijs autē sicut quid, & per posterius. & talis est diuisio peccati per veniale & mortale. Vnde praedicta definitio peccati, perfectē quidem cōuenit peccato mortali: imperfectē autē & sicut quid peccato veniali. vnde conuenienter dicitur, quod peccatum veniale non est contra legem, sed praeter legem: quia si in aliquo recedit ab ordine legis, non tamen ipsam corrumpit, quia non corrumpit dilectionē quae est plenitudo legis vt dicitur Rom. 12.

AD SECVNDVM dicendum, quod veniale est differentia diminuens de ratione peccati, & talis differentia inuenitur in omnibus, quae participant aliquod commune imperfectē & secundum quid.

AD TERTIVM dicendum, quod finis hēt rōnē terminati: non autē id quod est ad finem. veniale autē non conuertitur ad bonū commutabile vt ad finem: & ideo non conuertitur ad ipsum, vt ad alium terminum a Deo, vt propter hoc sit necessarium a Deo auerti.

AD QVARTVM dicendum, quod ille qui peccat venialiter, non fruitur creatura: sed vtitur ea. Refert enim eam habitu in Deum, licet non actu. Nec in hoc contra praecipuum facit, quia non tenetur semper actu referre in Deum.

AD QVINTVM dicendum, quod veniale peccatū in quantum veniale nunquam fit mortale, sicut nec albedo fit nigredo: sed actus qui est venialis in suo genere, potest fieri mortale peccatū ex voluntate ponentis finē in creatura: quia & id quod est ex natura sua frigidum, potest fieri

D. 549.

Posita in 2. argumente.

D. 259.

D. 1009.

fieri calidum sicut aqua.

AD SEXTVM dicēdū, q̄ p̄m̄ veniale fit mortale, q̄ placet non quocumque modo: sed sicut finis.

AD SEPTIMVM dicēdū, q̄ aliquādo aliqd̄ diuidit̄ contra alterum: quia fm̄ essentiam suā opponunt, sicut album & nigrū, calidum & frigidum. & horū vnum nō disponit ad alterum. Aliquando autē aliqua diuiduntur adinuicem, quia opponuntur secundum rationem perfecti & imperfecti, quorū vnum ordinatur ad alterum: sicut accidens ad substantiam, & potentia ad actum. & hoc modo etiam veniale diuiditur contra mortale, & disponit ad ipsum.

AD OCTAVVM dicēdū, q̄ voluntas creature rōnalis obligatur ad hoc, q̄ fit subdita Deo: sed hoc fit per praecepta affirmatiua & negatiua, quorū negatiua obligat semper & ad semper, affirmatiua vero obligant semper, sed non ad semper. Cum ergo aliquis peccat venialiter, tunc quidem non reddit honorē debitum Deo, seruando praeceptum affirmatiuum in actu: sed hoc nō est peccare mortaliter: sicut peccat mortaliter qui dehonorat Deum, transgrediendo praeceptum negatiuum, vel non implendo praeceptum affirmatiuum tempore, quo obligat.

AD NONVM dicēdū, q̄ cū illud praeceptum Apostoli sit affirmatiuum, nō obligat ad hoc q̄ semper obseruet̄ in actu. Obseruatur autē semp̄ in habitu, quādiu homo habitualiter habet Deū, sicut vltimum finem, quod non excluditur per peccatum veniale.

AD X. dicendum, quod Aug. ibi loquitur de perfecto malo culpae, quod est peccatum mortale.

AD XI. dicendum, quod adulari solummodo ad placendum, ex genere suo est peccatum veniale, cū sit quaedam vanitas: sed adulari ad decipiendum est peccatum mortale, secundum illud Ila. 10. Popule meus qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. & de tali adulatione loquitur canon, Clericus, qui vnde ibi dicitur quod clericus, qui vacat adulationibus & proditiōibus debet degradari.

AD XII. dicendum, quod illa differentia ex parte subiecti non est constitutiua mortalis & venialis peccati: sed est cōcomitans. & ideo nihil prohibet aliquod peccatum veniale esse in superiori ratione, & similiter dicendum ad XIII.

AD XIII. dicendum, quod sensualitas in brutis non participat aequaliter ratione, sicut in nobis, ut dicitur in 1. Eth. & secundum hoc potest esse subiectum peccati.

AD XV. dicēdū, q̄ crispum organum corporale obedit aequaliter rōni, & secundum hoc in actu eius potest esse peccatum: & similiter in actu sensualitatis.

AD XVI. dicendum, quod in sola voluntate est peccatum: sicut in primo mouente: in alijs autem viribus, sicut in imperatis & motis.

AD XVI. dicendum, q̄ in superiori rōne potest esse mortale peccatum & directe & indirecte. Est enim non erret inquantū aspicit rationes aeternas, errare tamen potest inquantum ab eis potest auerteri. Similiter etiam dicendum, quod ex peccato originali non est consecutum quod nullo modo, inferiores vires obediunt rationi: sed in hoc quod non totaliter obediunt, sicut in statu innocentiae.

AD XVII. dicēdū, q̄ illa differentia cōueniēs est, fm̄ q̄ differentia peccati mortalis & venialis accipitur ex parte voluntatis: sed quaedā sunt mortalia ex suo genere, quae quaecumque voluntate fiant, semper sunt peccata mortalia. & de istis procedit obiectio. In his autē ipsam opus ex suo genere est cōtra

dilectionem Dei: sicut si aliquis laedat aliquem, opere contra charitatem facit.

AD XIX. dicēdū, q̄ magis & minus quando consequuntur rōnes diuersas, diuersificant peccatum ita est in proposito. Nam diligere aliquid ut finem & sicut id quod est ad finem: non habet candorem dilectionis.

AD XX. dicendum, q̄ bene contingit in aliquo est extra charitatem, q̄ aliqua creatura diligit quādam Deum, & aliquam aequaliter Deo, & aliquam minus Deo: sed non contingit, quod aliquis diligat aliquam creaturam equaliter Deo, & nullam diligat plus quādam Deum: quia necessitas homo in aliquo vno constituit vltimum finem voluntatis.

AD XXI. dicendum, q̄ illa differentia est constitutiua, & non constitutiua mortalis & venialis peccati. Ille autē qui peccat venialiter, caret ordine amoris in aliquo actu circa ea quae sunt ad finem mortalem simpliciter quantum ad finem ipsum, & alio non tollit virtutem nec gratiam.

AD XXII. dicendum, q̄ aliud est non ordinari Deum, quod conuenit veniali, & aliud est excludere ordinem ad Deum, quod conuenit mortali.

AD XXIII. dicendum, quod illud quod peccat venialiter, Deus punit, non tamquam odens iram, sed tamquam filium quem diligit purgans, & emendans.

AD XXIII. dicendum, q̄ peccata venialia est, qui in infidelitate decedunt, vel in quocumque peccato mortali, aeternaliter puniuntur, non propter se, quia non priuant gratiam: sed propter peccatum coniunctum per quod gratia est priuata.

ARTICVLVS II.

Utrum peccatum veniale diminuat charitatem.

SECUNDO quaritur, utrum peccatum veniale diminuat charitatem, & videtur quod sic. Dicitur Aug. 10. Confessionum, Minus te amat qui peccat aliquid amat, quod non propter te amat: sed qui peccat venialiter, aliquid amat cum Deo, non propter Deum amat: alias non peccaret.

ergo ille qui peccat venialiter minus amat Deum. ¶ 2. Præter. Contraria nata sunt fieri circa idem instrumentum & diminutio sunt contraria. Charitas augetur, secundum illud ad Philia. Oro ut charitas vestra magis & magis abundet, ergo etiam diminuitur: sed non diminuitur per peccatum mortale totaliter tollitur, ergo diminuitur per peccatum veniale. Sed dicendum, quod charitas quantum ad suam acquisitionem diminuitur per peccatum veniale, quia facit peccatum veniale, ut minus de charitate recipiat: sed postquam charitas iam infusa, non potest per peccatum veniale diminui.

¶ 3. Sed contra, secundum Philo. in 2. Ethic. sunt per quae generatur virtus, corrumpitur & diminuitur. Si ergo peccatum veniale facit ad hoc, non erit per infusionem, minor charitas facit ad hoc, quod charitas habita diminuat.

¶ 4. Præter. Quicquid diminuit differentiam cōuenientiam alicuius speciei, diminuit essentiam eiusdem speciei. mobile est differentia constitutiua habitus, quā diminuit peccatum veniale, quia peccatum veniale fit homo pronior ad casum mortalis peccati per quod amittitur charitas, ergo veniale peccatum diminuit habitum charitatis.

¶ 5. Præter. Ois amor, uel ē cupiditatis, uel charitatis.

dist. 46. c. clericus.

lib. 1. c. vlt. rom. 5.

D. 995.